

OM HAKKET KØD, HJEMMEBRYG OG IMMUNHISTOKEMI

Det er ikke småting, der kan komme ud af et besøg på Patologisk Institut, Aalborg Universitetshospital. Her finder man nemlig professor og overlæge Mogens Vyberg - medstifter af en af verdens mest respekterede organisationer for kvalitetssikring inden for immunhistokemi, NordiQC. Desuden får man et par gode historier med på vejen.

Mogens Vyberg forklarer, at immunhistokemien for alvor fik sit gennembrud i løbet af 1980'erne, hvilket bl.a. førte til etableringen af en ERFA-gruppe i Vestdanmark med deltagelse af Mogens Vyberg selv. Gruppen mødtes jævnligt for at udveksle erfaringer om, hvordan man kunne opnå den bedste farvning. "I den forbindelse kunne vi jo se, at resultaterne var meget forskellige, og at mange farvninger nærmest ikke kunne bruges", fortæller han. "Det affødte tanken om at gøre mere for at sikre kvaliteten".

Det danske firma Dako, som bl.a. forhandler antistoffer og reagenser, blev hurtigt interesseret i gruppens arbejde og spurgte i 1999, om man kunne lave en kvalitetsorganisation på nordisk basis, så erfaringsudvekslingen kunne få større udbredelse. Derfor mødtes gruppen med patologer fra Sverige, Norge og Finland og besluttede at køre forsøg med ekstern kvalitetskontrol på en række nordiske laboratorier. De første tre år kørte det på fribillig basis, men interessen var så stor og opgaven så omfattende, at man til sidst besluttede at etablere en fast kvalitetsorganisation med basis i Aalborg. Og den 1. januar 2003 så NordiQC dagens lys.

Dårlige karakterer

"Nu, hvor vi var blevet professionelle, måtte laboratorierne jo til at betale et fee, så vi var ret spændte på hvor mange, der stadig ville være med", husker Mogens. "Men stort set alle hang på, så vi havde fra starten 70 laboratorier med fra Norden. Vi etablerede en åben hjemmeside, hvor alle havde adgang til vores resultater og budskaber. Det fik endnu flere laboratorier til at blive interesserede og melde sig - også uden for Norden, og i dag er vi vokset til omkring 700 laboratorier i 80 lande."

Også andre lande har organisationer som NordiQC. Derfor oplever Mogens Vyberg og hans kolleger af og til, at nogle laboratorier truer med at prøve lykken et andet sted, hvis NordiQC giver dem en dårlig karakter. Det er jo noget, man kun kan grine af, smiler Mogens. For idéen med NordiQCs arbejde er ikke bare at give laboratorierne karakterer, men at optimere protokoller og skabe en Best Practice, som kommer alle til gode - ikke mindst patienterne.

50 parametre

Helt praktisk skal alle deltagende laboratorier indrapportere 50 protokolparametre fra leverandører af antistoffer til forbehandlingsmetoder og farvningsplatforme, så det er muligt at vurdere, hvor forskellene i resultater opstår. De modtager derefter flere gange om året en serie multiblok-snit fra NordiQC, som de skal farve for en række immunmarkører. Resultaterne sendes derefter tilbage til en vurdering fra en bedømmergruppe på NordiQC samt et referencelaboratorium. Hver farvning får tildelt en score: Optimal, good, borderline eller poor, hvoraf kun de to første er brugbare. Alle utilstrækkelige resultater resulterer i en tilbagemelding til laboratoriet med anbefalinger til ændring af f.eks. anvendt antistof eller farveprotokol.

Immunhistokemisk hjemmebryg

Hvordan står det så til med kvaliteten derude? Ifølge Mogens Vyberg er der stadig meget at arbejde på. "På diagnostiske markører oplever vi 30% insufficiens og på prædiktive markører 20% insufficiens. I 90% af de insufficiante prøver er farvningerne for svage eller falsk negative. "NordiQC kan heldigvis i langt de fleste tilfælde udpege de vigtigste årsager, og en af synderne er de mange laboratorier, der udvikler egne protokoller og kits for at spare penge. "Det er det, jeg kalder hjemmebryg", griner Mogens. "Og det betyder, at de i gennemsnit klarer sig langt dårligere end dem, der bruger autoriserede kits. Det er en meget dårlig idé i det store perspektiv. For en undersøgelse viser, at 1 krone sparet på billigere kits betyder op til 6 kroner i ekstra udgift på hospitalerne til genindlæggelser og efterbehandling, hvilket samtidig har store menneskelige omkostninger."

Professor Mogens Vyberg er medstifter af NordiQC.

Er kvaliteten på vej op?

Mogens Vyberg er ikke i tvivl. "Det er den! Laboratorier, der har prøvet os bare én gang, præsterer i gennemsnit 20% bedre end begynderne. Og laboratorier, der efter et insufficient resultat ændrer deres procedurer efter vores anvisninger, forbedrer resultaterne med 50% i forhold til dem, der ikke følger anvisningerne. "Kravene til de deltagende laboratorier stiger løbende, og samtidig er NordiQC konstant efter de firmaer, der sælger dårlige antistoffer eller leverer vildledende protokoller.

Fremtiden og hakkebøffen

Mogens Vyberg er heller ikke i tvivl om, hvorvidt IHC har en fremtid. "IHC er flere gange dømt ude til fordel for især molekylærpatologien. Men molekylærpatologi er en ekstremt dyr metode, og i virkeligheden kan de to metoder snarere supplere hinanden, hvilket man kan se i forbindelse med f.eks. immunterapi, hvor et specifikt antistof er essentielt i behandlingen."

Sidst, men ikke mindst, finder IHC hele tiden nye veje. Senest er NordiQC blevet involveret i kvalitetssikring af hakket kød. Hidtil har man primært tjekket kødet for fedt og calcium, men med NordiQC's IHC-knowhow kan man også f.eks. tjekke muskelfibre og membraner og se, hvor intakte de er efter udbening.

Denne metode er nu ved at blive standard med NordiQC som referencecenter, så mon ikke Mogens og hans kolleger i NordiQC sidder solidt i stolen mange år frem? Det vil vi alle føle os trygge ved.

Den nye, brugervenlige HPV hjemmetest

NY, OPDATERET HPV HJEMMETEST

Hvert år sparer HPV-hjemmetesten tusindvis af kvinder for en tur til lægen i forbindelse med screening for livmoderhalskræft. Med sin nye udformning sparer den også mange timers arbejde og forsendelsesomkostninger for hospitalerne. Vi tog en tur til Hvidovre og kiggede på nyheden.

Seniorforsker Jesper Bonde fra Molekylærpatologisk Laboratorium på Hvidovre Hospital smider en grålig rudekuvert på bordet. Den ser umiddelbart ikke ud af meget, men er stopfuld af nytænkning. Alt undtagen den velkendte lyserøde prøvebørste er nydesignet på Hvidovre Hospital, og et hollandsk firma med ekspertise i specialdesign står for produktion og pakning.

Jesper Bonde forklarer, at overgangen fra den tidligere A3 papirkuvert til den langt mindre og lettere plastkuvert alene vil give en årlig 6-cifret besparelse i forsendelsesomkostninger. Hertil kommer, at den indlagte plast-prøvekuvert vil reducere portoen på returforsendelser til 1/3 i forhold til den tidligere karton-prøvekuvert. Og, som Jesper siger, "postomkostningerne har det jo ikke ligefrem med at falde. De er en passiv udgift, som vi ikke får noget ekstra for." Prøvekuverten lever desuden op til de nye EU-krav for forsendelse af biologisk materiale og er på den måde yderligere fremtidssikret.

Også ved modtagelsen af prøverne spares tid og besvær. Det tog tid at åbne llimlukningen på den tidligere kartonkuvert og tage prøverne ud.

Nu foregår det i én glidende bevægelse med et såkaldt "breakable area", hvor man let åbner plastkuverten - og derved heller ikke skærer sig længere, nævner Jesper.

Langt bedre brugeroplevelse

Besparelser er vigtige, men i sidste ende handler det jo altid om brugeroplevelsen, og den har været helt central i udviklingen af det nye design. Informationen i kuverten er moderniseret og har en bredere appel, hvilket bl.a. symboliseres af de mange forskellige kvindetyper, der er afbildet på forsiden. Tonen er mere uformel og mindre "hospitalsagtig", alt er overskueligt og nemt at gå til, og som altid er patientidentiteten i fokus under hele processen. Kvinden skal blot åbne kuverten, foretage prøven, lægge den i returkuvert og sende. Intet skal udfyldes undervejs, da identiteten er knyttet til selve børsten.

Også hjemmesiden bliver i den kommende tid kraftigt justeret og opdateret. Der er nyt design på vej og en langt bedre tilpasning til mobiltelefon – både Android og iOS. Der vil komme endnu flere sprogvarianter, så langt flere patientgrupper kan nås, og samtidig tilbydes en helt ny SMS-service, hvor man kan følge status på prøven. Også dette betyder en besparelse, da man i mange tilfælde fremover kan undgå at sende brev, når prøven er klar.

Så på trods af kuvertens afdæmpede farve, er der alt andet end grå udsigter for fremtidens HPV-hjemmetestere.

FILMSTRIBEN

Sydvestjysk Sygehus på Youtube

Den velanmeldte film om celle- og vævsprøver fra forrige udgave af Striben kan nu ses på Youtube.

Søg på "Klinik for anatomisk patologi" eller indtast følgende URL:
www.youtube.com/watch?v=Y5LxvWRnSyk

KALENDER

13.-14.
SEP.

Super megasnit - et bedre overblik?
AXLAB, Vedbæk

20.-21.
SEP.

LabDays 2017 - Aarhus
Scandinavian Congress Center

18.-19.
OKT.

Swedish LabDays - Stockholm
Victoriahallen

22.-23.
NOV.

Temadag for yngre patologer
AXLAB, Vedbæk